

203. Torstaina 11 päivänä helmikuuta 1999

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi Suomen ja Ruotsin kuntien välisestä yhteistyöstä 7816

Hallituksen esitys 191/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 28/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 7818

Hallituksen esitys 120/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 17/1998 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi lääketieteellisestä tutkimuksesta sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 229/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 39/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 17 §:n muuttamisesta 7825

Hallituksen esitys 285/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 40/1998 vp

5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 7825

Hallituksen esitys 121/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

Ainoa käsittely

6) Hallituksen esitys 81. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän osa-aikatyötä koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä

Hallituksen esitys 207/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

7) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 188/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 27/1998 vp
Lakialoite 111/1998 vp

8) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä 7826

Hallituksen esitys 254/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 28/1998 vp

9) Hallituksen esitys konsulipalvelulaiksi ja ulkoasiainhallinnosta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta 7826

Hallituksen esitys 283/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 24/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

10) Hallituksen esitys kokoontumislakiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys 145/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp

11) Hallituksen esitys kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen ja varastetuista tai laittomasti maasta vietyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys 185/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ala-Nissilä, Aura, Brax, Enestam, Ihämäki, Kaarilahti, Kallio, Kanerva I., Karhunen, Kiljunen, Koski M., Koskinen H., Kurola, Lehtosaari, Liikkanen, Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Nurmi, Ojala R., Pekkarinen, Peltomo, Penttilä, Pietikäinen S., Prusti, Puisto, Rinne, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Savela, Veteläinen, Vistbacka, Vuorensola ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rosendahl, Koski M. ja Nurmi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä muun syyn perusteella edustajat Ala-Nissilä, Brax, Ihämäki, Kallio, I. Kanerva,

Karhunen, H. Koskinen, Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Nurmi, R. Ojala, Pesälä, S. Pietikäinen, Puisto, Roos, Savela, Veteläinen, Vistbacka, Vuorensola ja Wideroos,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden perusteella ed. Peltomo, virkatehtävien perusteella ed. Enestam sekä muun syyn perusteella edustajat Kiljunen ja Pekkarinen sekä tämän kuun 19 päivään muun syyn perusteella edustajat Lehtosaari ja Liikkanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Suomen ja Ruotsin kuntien välisestä yhteistyöstä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 191/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 28/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 28, jossa ehdotetaan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Keskustelu:

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Käytin puheenvuoron käsittelyn pohjana olevasta hallituksen esityksestä lähetekeskustelussa. Silloin lausuin julki iloni siitä, että hallitus oli tehnyt esityksen lainmuutoksesta, joka mahdollistaisi Suomen ja Ruotsin kuntien yhteiset kuntayhtymät ja kuntainliitot.

Meillä on Tornionlaaksossa jo tällä hetkellä paljon yhteistyötä suomalaisten ja ruotsalaisten kuntien kesken. Yhteistyössä ovat mukana myös eräät norjalaiset kunnat. Mutta aina, kun uusia avauksia yhteistyön kehittämiseksi tehdään, joudutaan selvittämään, onko yhteistyö mahdollista voimassa olevan lainsäädännön tai valtiosuus-säädösten mukaan. Nyt tähän piti tulla selvyys tämän hallituksen esityksen myötä.

Hallintovaliokunnan mietinnöstä käy kuitenkin ilmi, että hallituksen esitys on raukeamassa. Syynä ovat ne näkökohdat, jotka ilmenevät perustuslakivaliokunnan hallintovaliokunnalle antamasta lausunnosta. Perustuslakivaliokunnan mukaan ei ole selvää, missä määrin julkista valtaa voidaan antaa toimielimelle, jossa voi olla jopa enemmistö toisen maan edustajia. Ongelmana nähdään myös se, että esityksessä ei ole mitenkään rajattu sitä, mitä asioita kunnat voisivat yhdessä hoitaa. Myös muutoksenhakua koske-

vat säädökset kaipaivat perustuslakivaliokunnan mukaan selvennystä. Nyt on käynyt myös ilmi, ettei Ruotsissa ole ryhdytty vastaavaan lainsäädäntötoimeen tähän mennessä.

Näistä syistä seuraa, että tällä erää hallituksen esitys raukeaa. Hyvä on kuitenkin se, että hallintovaliokunta esittää lausumaa, jossa edellytetään, että selvitetään, miten lakiesityksessä tarkoitettu yhteistyö voidaan vastaisuudessa valtioiden kesken järjestää, joko valtiosopimuksen tai erillislainsäädännön kautta. Toivon, että nykyinen ja tuleva hallitus vievät asiaa ripeästi eteenpäin.

Ed. Vä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Korteniemen vetoomukseen voi yhtyä ripeän jatkovalmistelun aikaansaamiseksi. Tässä yhteydessä viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa perustuslakivaliokunta päätyi luontevimpana yhteistyön järjestämismuotona esittämään valtiosopimusta sen sijaan, että tässä hallituksen esityksessä esitetään erillisin lainsäädäntötoimin kummassakin maassa yhteistoiminnan edellytykset järjestettäväksi.

Ongelmaksi muodostui, kuten ed. Korteniemi totesi, julkisen vallan käyttö. Hallintovaliokunta katsoi, että tässä tilanteessa ainoa vaihtoehto on edellyttää ripeästi valmisteltavaksi uusi toimintamalli, joka sallii yhteistyön valtioiden välillä, ja kuten totesin, luontevin toimintatapa tässä perustuslakivaliokunnan mielestä olisi valtioiden välinen sopimus.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä yhteistoiminta pohjoisilla rajoilla ja erityisesti Suomen ja Ruotsin välillä tietysti tapahtuu epäviralliselta pohjalta hyvinkin vahvasti ja jo historiallisilla perusteilla. Mutta tämä asia on kaatunut kertakaikkiaan siihen, että ruotsalaiset eivät halua tällaiselle, sanotaan nyt instituutiolle, virallista vahvistusta sillä tavalla, että se olisi valtioiden välisenä sopimuksena. Ja se taas johtuu siitä, että jos Ruotsi tämän tekee ja tällaisia kuntaliitoksia, tai ei kuntaliitoksia mutta yhtymiä toteutetaan, se jossain määrin merkitsee sitä, että Ruotsin täytyy myöskin siellä asuville suomalaisille antaa jonkinlainen ihmisen arvo, kouluksellisesti, kielikysymyksiin liittyen ja sillä tavalla, ja sitä ruotsalaiset varovat kuin ruttoa. Näinhän se on tämä asia, kun se suoraan sanotaan — valitettavasti, niin kuin voidaan todeta.

Mutta tästä tässä kysymys on. Ruotsalaiset eivät ole ollenkaan tähän asiaan valmiita. He väistelevät asiaa vielä pitkään, mutta kun se ta-

pahtuu epävirallisesti ja sallitaan tapahtua, niin käytännössähän se on tietysti aika pitkälle menevä asia ja pohjoisten osien asioita, vaikka se ei virallista olisikaan.

Ed. J a n s s o n : Värderade talman! Detta gränsöverskridande samarbete mellan Finland och Sverige och andra nordiska länder har ju gamla traditioner, vi känner till det. Dessutom kan man säga att i EU-Norden så förstärks ytterligare behovet av den här typen av samarbete.

Det är beklagligt att detta ärendet nu förfaller, men det finns alldeles säkert orsak att återkomma till det och jag är av precis samma åsikt som tidigare talare, t.ex. kollegan Väistö. Vi tyckte i grundlagsutskottet att det här är en något egenomlig form av samarbetsinstrument. Varför inte satsa på avtal som man ju är van att göra i Norden? Så kanske det är lika bra att detta ärendet förfaller nu, därför att i det vardagliga arbetet fortsätter ändå umgänget över gränserna.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain yhdyn siihen, mitä edellä on sanottu. On vahinko, että tämä kaatuu. Mutta kun kuitenkin näin käy, seuraavana askeleena olisi minunkin mielestäni, kuten perustuslakivaliokunnan mielestä, sopimustie parempi kuin tällainen niin sanottu yksipuolinen lainsäädäntö. Eli tähän varmasti palataan ja ripeästikin.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin ymmärrettiin hyvin se yhteistyön tarve, joka noilla rajaluodeilla on. Siellähän tapahtuu tänä päivänäkin hyvin paljon yhteistyötä. Kuten jo ed. Jansson sanoi, niin EU-Suomessa ja -Ruotsissa on tarkoituksenmukaista, että turhia rajoja ja esteitä ei aseteta sille yhteiselle toiminnalle, mitä näillä alueilla tehdään.

Kun lainsäädäntö kuitenkin oli Ruotsin puolella todella niin keskeneräistä, että jos olisimme tehneet oman lakimme, niin voi olla, että ne olisivat olleet jo lähtökohdiltaankin hyvin erilaisia, joten on parempi, että niitä rinnan valmistellaan, että päästään sellaiseen yhteistyömuotoon ja lainsäädäntötyössä eteenpäin, että se toimii myös käytännön tasolla.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Ensinnä Aittoniemelle: Ei tässä ole kysymys siitä, miten Ruotsissa suomalaisia kohdellaan, vaan tämä on kuntien välistä yhteistyötä ja lähinnä Tornionjokilaakson yhteistyötä.

On tullut ilmi se, että tämä on tarpeellista hoitaa joko valtioiden välisellä sopimuksella tai lainsäädäntöitse ja se edellyttää sekä Suomessa että Ruotsissa asianmukaista, samanlaista lainsäädäntöä.

Lakiesitys oli suomeksi sanottuna erittäin puutteellisesti valmisteltu. Kun ajatellaan, että mennään peruspalveluihin, koulutuksen ja sosiaali- ja terveystalvelujen yhteistyöhön, viranomaistehtäviin jnp., näitä ei ollut asianmukaisesti otettu huomioon, ja tämä on se periaatteellinen syy, että lakiesitys ehdotetaan hylättäväksi.

Tämä vaatii sitä, että Suomen ja Ruotsin viranomaiset käyvät perusteellisen keskustelun ja sekä Ruotsissa että Suomessa, jos mennään lakitasolle, on suurin piirtein samanlaiset lait tai jos mennään valtioitten välisiin sopimuksiin, se hoituu sillä. Asioissa on nytkin paljon yhteistyötä, aika pitkälti on selvitty ilman tätäkin, mutta tähän lisäisi tosiasiallista yhteistyötä, jota muuten eräitten Ruotsin ja Suomen kuntien välillä Tornionjokilaaksossa on enemmän kuin suomalaisten kuntien välillä konsanaan.

Ed. P o l v i : Arvoisa puhemies! Ed. Mikkola edellisessä puheenvuorossaan oikeastaan esitteli ne perusteet, minkä takia hallintovaliokunta päätyi esittämään lakiesityksen hylkäämistä. Siitä huolimattahan valiokunta pitää tarpeellisena Ruotsin ja Suomen kuntien välisen yhteistyön kehittämistä ja laajentamista sallivan lainsäädännön edelleenkehittelyä.

Toisaalta se, että lakiesitys nyt hylätään, ei muuta käytännössä nykytilannetta. Rajan ylittävä yhteistyö kuntien välillä voi jatkua Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä tehdyn kuntien välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen nojalla. Ongelma on tietenkin se, että tuon sopimuksen nojalla ei voida siirtää julkista valtaa toisen maan kunnille. Siinä mielessä se tietenkin rajoittaa jonkin verran yhteistyön järjestämistä. Nykyiset toiminnot voivat kuitenkin jatkua ja myös yksityisoikeudellisten yhteisöjen puitteissa yhteistyötä voidaan edelleen harjoittaa.

Varmaankin paras tapa jatkossa on pyrkiä järjestämään asia valtioiden välisellä sopimuksella, mihin lausumaehdotukseen valiokuntakin mietinnössään päätyi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi teliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 120/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 17/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6, 9—12, 12 a, 13, 14 ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laeiksi lääketieteellisestä tutkimuksesta sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 229/1998 vp
Sosiaali- ja terveystalvelokunnan mietintö 39/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystalvelokunnan mietintö n:o 39. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävä esitys laiksi lääketieteellisestä tutkimuksesta on lähtökohtaisesti tarpeellinen ja parantaa tutkimuksen kohteena olevan henkilön asemaa. Alkio- ja sikiötutkimusta käsittelevältä osaltaan esitys jää kuitenkin eettisesti varsin väljäksi. Valiokunnan enemmistö ei halunnut ottaa huomioon niitä ihmisarvoon ja ihmisoikeuksiin liittyviä näkökohtia ja muutosesityksiä, joita useat asiantuntijat esittivät. Jos laki tällaiseksi jää, niin Suomi tulee edustamaan Euroopan maiden vertailussa sitä tahoja ja ääripäätä, jossa tieteilisen tutkimuksen intressit painottuvat ihmis-

arvonäkökohtien kustannuksella nimenomaan, kun puhutaan ihmisalkioista ja ihmissikiöistä tieteellisen tutkimuksen kohteena.

Alle 14 vuorokauden ikäisille koeputkihedelmöityksen sivutuotteena syntyville ihmisalkioille jää lähinnä välineellinen arvo. Näitä pieniä ihmisalkioita voidaan käyttää hyväksi väljän lain rajoissa varsin vapaasti. Valiokunnan mietinnössä painottuukin tieteellisen tutkimuksen vapaus, se että tutkimustyötä ei estettäisi alkio tutkimuksen ihmisarvorajoitteella. Ihmisarvon kunnioituksen tulisi kuitenkin olla ehdoton pohja ja perusta kaikelle lääketieteelliselle tutkimustyölle, myös alkio- ja sikiötutkimuksen osalta.

Toista laitaa Euroopan kentässä edustavatkin Saksan ja eräiden muiden maiden, esimerkiksi Norjan, lainsäädännöt, joissa on selvästi vakavammin ja eettisesti kestävämmiin huomioitu myös alkioiden ihmisarvon kunnioitus. Esimerkiksi Saksan laissa todetaan, että ylimääräisiä alkioita ei saa lainkaan tuottaa keinohedelmöityksen yhteydessä ja että alkioita ei saa käyttää muuhun kuin alkion hyvinvointiin ja kehitykseen tähtäävään tutkimukseen, ja aivan sama linja on myös Norjan laissa. Tosin Norjankin sosialidemokraattinen hallitus yritti muutamia vuosia sitten tuoda tällaisen Suomen kaltaisen lainsäädännön suurkäräjille, mutta syvällisen eettisen keskustelun ja tutkinnan jälkeen se hylättiin.

Etenkin saksalaiset ovat omassa historiassaan kokeneet hyvin syvältä ja tuskallisesti sen, mitä merkitsee, kun lääketieteellisessä tutkimuksessa sivuutetaan ihmisarvon loukkaamattomuus. He ovat opineet sen, että tieteelliset intressit tulee aina alistaa ihmisyyden kunnioitukselle, ja näiden perusteiden vuoksi Saksan laissa torjutaan ihmisalkioiden välineellinen ja kaupallinen hyötykäyttö.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä vuonna 93 silloisen hallituksen esityksen perusteluissa todettiin, että sikiöön ja alkioon kohdistuvat ihmisarvoa loukkaavat lääketieteelliset ja tieteelliset kokeilut ovat hallitusmuodon 1 §:n vastaisia, jossa pykälässä turvataan ihmisarvon loukkaamattomuus. Hallitusmuodon perusteluissa haluttiin siis painottaa sitä, että myös ihmisalkion ja -sikiön tulee nauttia ihmisarvonsa loukkaamattomuudesta ollessaan tieteellisen tutkimuksen kohteena. Nyt käsiteltävä esitys ei ole sopu- soinnussa tämän hallitusmuodon näiden perustelujen kanssa.

Mielestäni esitys olisikin tullut lähettää perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi, mitä myös

useat asiantuntijat ehdottivat, mutta valiokunnan enemmistö ei sitä halunnut kiireeseen vedoten. Mielestäni kiire on varsin huono perustelu tässä yhteydessä, koska tällä esityksellä luodaan hyvin syvällistä linjaa ihmisyyden kannalta keskeisessä kysymyksessä eli ihmisarvon loukkaamattomuuden toteutumisessa alkio- ja sikiötutkimuksessa.

On myös vastuutonta jättää tällaiset kysymykset kokoonpanoiltaan ja asiantuntemukseltaan vaihtelevien eettisten toimikuntien harkinnaan varaan. Näin keskeisessä ihmis- ja perusoikeuskysymyksessä olisi tullut luoda selkeä linja nimenomaan lainsäädännön tasolle tässä talossa.

Esityksessä ei määritellä ihmisarvon loukkaamattomuuden rajoja alkion ja sikiön kohdalla, eikä valiokuntakaan omassa mietinnössään pystynyt ottamaan kantaa siihen, missä rajat kulkevat. Tämän esityksen kohdalla peruskysymykseksi jääkin, mikä on ihmissikiön ja -alkion ihmisarvo ja miten se turvataan lääketieteellisessä tutkimuksessa. Mitkä ovat ne linjat, joiden mukaan nämä eettiset toimikunnat ratkaisujaan tekevät?

Lääketieteellisesti ja biologisesti tarkastellen ihmisyksilön elämä alkaa hedelmöitymisessä. Hedelmöitymisen jälkeen ei ole mitään sellaista käännekohtaa, jossa voitaisiin sanoa ihmisyyden tulleen alkioon tai sikiöön. 14 vuorokauden raja, jonka tämä laki asettaa alkion käytölle, on täysin mielivaltainen. Ihmisalkion elämässä ei tuon 14 vuorokauden kohdalla tapahdu mitään sellaista, mikä edellyttäisi rikoslain suojan erityistä hyp-päyksellistä lisääntymistä. Alkiotutkimuksen osalta kannatankin mietintöön liitetyn keskustan edustajien vastalauseen muutosesityksiä, jolloin olisimme Norjan ja Saksan kanssa samassa rintamassa turvaamassa ihmisarvon kunnioituksen myös ihmisalkiotutkimuksessa.

Asiantuntijakuulemisessa arvostettu perustuslain asiantuntija, valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden professori Martin Scheinin kiinnitti huomiota myös toiseen vakavaan puutteeseen sikiötutkimusta koskevan 9 §:n osalta. Tässä 9 §:ssähan säädellään se, millä edellytyksillä raskaana oleva nainen voi olla tieteellisen tutkimuksen kohteena. Kyseisessä pykälässä ei ole mitään rajoitetta sille, etteikö tutkimus saisi vahingoittaa syntymätöntä lasta.

Professori Scheinin toteaa tämän pykälän kohdalla näin: "Ihmiseen kohdistuvaa lääketieteellistä tutkimusta koskevassa toisessa luvussa on yksi perusoikeus- tai ihmisoikeusongelman

asteelle kärjistyvä epäkohta. Perusoikeusuudistuksen esitöissä lähdettiin siitä, että hallitusmuodon 1 §:ään kirjatulla ihmisarvon loukkamattomuuden periaatteella on merkitystä ihmisiikiöön kohdistuvien toimenpiteiden hyväksytävyyden arvioinnissa." Näin siis professori Scheinin, joka jatkaa: "Sikiö edustaa ihmisarvoa, joten hallitusmuodon 1 § rajoittaa lainsäätäjän vapautta säännellä esimerkiksi sikiöön kohdistuvien lääketieteellisten kokeiden sallivuutta. Tämän vuoksi lain 9 §:ään tulisi sisällyttää sikiöön kiinnittyvää ihmisarvoa suojaava lauseke." Ja hän jatkaa: "Pykälän ehdotetun sanamuodon mukaan sikiön kohtalolla ei olisi mitään merkitystä, kun arvioidaan raskaana olevan naisen suostumukseen perustuvien tutkimusten sallittavuutta. Äärimmillen vietyä tämä saattaisi tarkoittaa, että nainen voitaisiin missä raskauden vaiheessa hyvänsä ottaa tutkimukseen, jonka varmana tai todennäköisenä seurauksena olisi sikiön kuolema." Tätä ei ole varmastikaan tarkoitettu, mutta mielestäni säännökseen tulisi lisätä seuraava hänen ehdottamansa lauseke: "Tutkimus ei saa vaarantaa raskauden normaalia kulkua."

Tällä professori Scheininin esittämällä lisäyksellä torjuttaisiin sellaiset mahdolliset tieteelliset kokeilut, joissa sikiöille jää lähinnä välineellinen arvo ja joista valitettavasti on olemassa myös käytännön esimerkkejä. Esimerkiksi tämän lain rajoissa aborttia odottaville raskaana oleville naisille voitaisiin tehdä kokeita, joissa naisille annettaisiin mahdollisesti sikiöitä vaurioittavia lääkkeitä ennen raskauden keskeytystä. Kokeen tarkoituksena olisi selvittää, mitä vaurioita lääke mahdollisesti saa aikaan sikiöissä, ja sitten abortin jälkeen voitaisiin tutkia sikiön elimet ja todeta mahdolliset vauriot. On lisäksi lukuisia esimerkkejä siitä, miten abortoitavia tai abortoituja sikiöitä on käytetty tieteellisessä tutkimuksessa, esimerkiksi Parkinsonin taudin tai diabeteksen hoidon tutkimuksessa. Tällaisesta tutkimuksesta ei todellakaan ole tälle kyseiselle yksilölle eikä myöskään raskaana olevalle naiselle, lapsen äidille, henkilökohtaista hyötyä. Tällöin nimenomaan syntymättömälle lapselle jää vain välineellinen arvo, mihin professori Scheinin kiinnitti huomiota.

Tämän vuoksi tulen esittämään professori Scheininin ehdotuksen mukaisesti pöydille jaetun esityksen, jossa ehdotetaan lisäystä 2 momentiksi 9 §:ään: "Tutkimus ei saa vaarantaa raskauden normaalia kulkua."

Edustajat Rosendahl ja M. Koski merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron siinä vaiheessa, kun ed. Räsänen totesi, että valiokunnan enemmistö ei halunnut ottaa huomioon eettisiä näkökohtia. Olen toista mieltä hänen kanssaan. Olen sitä mieltä, että me keskustelimme näistä kysymyksistä vakavasti, ja monet meistä ovat työskennelleet näitten kysymysten kanssa hyvinkin pitkään. Meillä vain on erilaiset näkemykset kuin ed. Räsäsellä. Olen pyytänyt myös puheenvuoron, koska en ehdi kommentoida kaikkea kahden minuutin puitteissa.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen mainitsi, että ihmisarvoisen elämä alkaa hedelmöityksestä. On tietenkin niin, että eläinmaailmassa, mihin ihminenkin kuuluu, elämä alkaa hedelmöityksestä, mutta itseäni mietityttää se, missä vaiheessa elämä on inhimillistä tai ihmisarvoista. En tunne tarkkaan määritelmiä, joita lääketieteen puolella on, vaikka ehkä pitäisi tunteakin, mutta minulla on sellainen käsitys, että ihmisarvoisen elämä voisi olla aluillaan vasta, kun eliön aivot ovat kehittyneet siihen vaiheeseen, jolloin se pystyy aistimaan ympäristöä ja pystyy itse erittelemään joitakin tunteuksia, mikä tietenkin tapahtuu jo sikiökaudella.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alun perin hallituksen esityksessä ei ollut koko lain kattavaa mainintaa tutkimuksen periaatteista eli eettisyydestä ja ihmisarvon kunnioittamisesta. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä tämä yleisperiaate koskien myös alkio- ja sikiötutkimuksia lisättiin lakiehdotuksen 3 §:ään. En ehtinyt kaivaa tätä esitystä esille. Edelleenkin muistan Kirkkohallituksen edustajan asiantuntijalausunnon, jossa hän kytki ihmisarvon sikiöön sillä tavalla, että ihmisarvosta voidaan puhua siitä lähtien, kun alkio on äidin ruumiissa, kun se on jo ihmisenä alullaan, mutta alkio on sinänsä irrallaan. Hän ei tätä ihmisarvon kunnioittamisen käsitettä tähän liittänyt.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisyyden alku on tietysti hyvin syvälinen, eettinen ja filosofinen kysymys, ja siitä varmasti on erilaisia näkemyksiä ole-

massa, mutta korostan tässä yhteydessä sitä, että meidän hallitusmuotomme perusteluissa ihmisarvon loukkaamattomuus joka tapauksessa ulotetaan ei pelkästään, niin kuin ed. Perho puhui, ihmissikiöihin, vaan myös ihmisalkioihin heidän ollessaan tieteellisen tutkimuksen kohteena.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Käytin puheenvuoron tästä jo eilen, joten totean, että keskustan ryhmä on jättänyt tästä vastalauseen. Pidämme esitystä sinänsä parannuksena lääketieteellisen tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden asemaan, mutta esitystä ei voitu selvittää perusoikeuksien kannalta. Tarkoitan, että se jäi hyvin kevyeksi, koska perustuslakivaliokunnan käsittely muun muassa jäi pois, vaikka asiantuntija oli sitä mieltä, että se pitäisi suorittaa.

Kiireeseen tällaisessa asiassa on mielestämme turha vedota, vaan tämä asia olisi tullut selvittää perusteellisemmin. Koska tutkimuksia ei ole rajattu pelkästään hedelmällisyystutkimukseen, niin alkioita voidaan käyttää vaikkapa toksikologisiin tutkimuksiin, erilaisten kemiallisten aineiden, lääkkeiden ja kosmetiikan myrkyllisyyden testaamiseen. Se avaa mahdollisuudet myös kaupalliseen hyötykäyttöön.

Olisimme halunneet tähän tiukempia linjauksia. Näin ollen olemme jättäneet vastalauseen, ja esitän vastalauseen mukaista käsittelyä täällä eduskunnassa. Vastalause on jaettu edustajien pöydille.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Mielestäni epäilemättä käsittelyssä oleva lakiesitys on periaatteelliselta merkitykseltään ihmisarvokysymysten kannalta yksi merkittävimmistä, joita tämän eduskunnan käsittelyssä on ollut, koskehan tämä lainsäädäntö pitkälle kaikista heikointa, suojatonta ihmistä, pieniä ihmisalkioita ja -sikiöitä.

Siksi on mielestäni hyvin erikoista, että valiokunta ei katsonut perustelluksi pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiasta, vaikka kuten ed. Räsänen totesi, perusoikeusuudistuksen yhteydessä ihmisarvo annettiin jo alkioille ja sikiöille. Minusta on vähän erikoista, että ed. Puhjo osaltaan ja ed. Perho omassa pohdiskelevassa puheenvuorossaan, näin ymmärsin, nyt uudella tavalla tulkitsivat sitä, missä vaiheessa me annamme pienelle ihmisen alulle ihmisarvon. Tämä tulkinta poikkeaa siitä, mitä perusoikeusuudistuksen yhteydessä on yhdessä todettu.

Kun näin periaatteellisesti merkittäviä muutoksia halutaan eduskunnassa ajaa läpi kiireeseen vedoten, minun mielestäni järjestelmässämme on kyllä vakava ongelma olemassa. Ehdottomasti olisi tullut pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Arvoisa puhemies! Minä kannatan ed. Räsänen tekemää muutosesitystä.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Muutama kommentti.

Ensinnäkin 3 §:n 1 momentti valiokunnan ehdotuksen mukaisena kuuluu seuraavasti: ”Lääketieteellisessä tutkimuksessa tulee kunnioittaa ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatetta.” Siis tänne on kirjattu teidän peräänkuuluttamanne ihmisarvon loukkaamattomuuden periaate, ja se, että se on alkupykälissä tässä laissa, merkitsee sitä, että se on läpikäyvä periaate. Sitä on noudatettava koko tätä lakia sovellettaessa.

Sitten haluan kertoa siitä, että 13 §:ssä siinä muodossa kuin se on hallituksen esityksessäkin, 1 momentti kuuluu seuraavasti: ”Alkioiden tuottaminen yksinomaan tutkimustarkoituksiin on kielletty.” Siis tutkimusta ylipäänsä voidaan tehdä vain niillä alkioilla, jotka joko ovat jääneet yli tai joita ei ole istutettu, taikka sitten alkioilla, joilla se on tehty terapeuttisessa tarkoituksessa.

Sitten toteaisin vielä, että kaikki viisaus ei varmaankaan istu tässä talossa. Minä olen valmis luottamaan siihen, että talon ulkopuolella eettisissä toimikunnissa ja erityisesti valtakunnallisessa eettisessä neuvottelukunnassa on ihmisiä, jotka ovat työskennelleet näiden asioiden kanssa pitkään, joilla on myös teoreettista koulutusta etiikan alalta jne. Kyllä he pystyvät varmasti näitä asioita miettimään.

Olisin pikemminkin huolestunut siitä, että ellei tätä lakia nyt säädetä, niin silloin meillä voidaan tehdä ihan minkäläistä tutkimusta tahansa noin periaatteessa. Mehän emme vielä ole ratifioineet edes bioetiikkasopimusta.

Sitten 9 §, joka täällä on jonkin verran herättänyt keskustelua tai jonka ed. Räsänen nosti esiin. Se siis koskee raskaana olevaa tai imettävää naista tutkittavana. Siitä keskusteltiin myös Euroopan neuvostossa aikanaan kovin paljon, pitääkö tällainen pykälä ylipäänsä ottaa bioetiikkasopimukseenkaan, siitä syystä, että naiset, jotka ovat raskaana, ovat pääsääntöisesti täysivaltaisia olentoja, jotka kykenevät itse päättämään, voidaanko heihin ylipäänsä kajota.

Pääsääntöhän on se, että äiti suojelee raskaana ollessaan sikiötänsä. Se on luonnollinen lähtökohta. Silloin hänen intressissään on, ettei sikiötä vaurioiteta.

Me olemme jo kuulleet eilen tämän tapauksen, josta ed. Räsänen kertoi, mutta kannattaa nyt muistaa, että tällä lailla eettiset toimikunnat tulevat lakisääteisiksi ja tarkoitus on kiinnittää huomiota niiden koulutukseen ja myös tasoon, etteivät ne olisi vain kumileimasimia.

Sitten ed. Räsänen totesi abortoiduista, kuolleista sikiöistä jotakin, ja toteaisin sen, että abortoitu, kuollut sikiö joko on iästään riippuen vainajaan verrattava taikka sitten sen kanssa voidaan menetellä millä tahansa tavalla, joka ei ole lain taikka hyvien tapojen vastainen. Tämä on ollut pitkään lääketieteessä käytäntö. Tästä on aikanaan hankittu muun muassa professori Lahden lausunto, taitanee olla jo parikymmentä vuotta vanha.

Toteaisin vielä, että kirjallisuudessa on muistaakseni kahdeksan erilaista tapaa määritellä, milloin ihmiselämä alkaa, eli ei tämä ole niin yksiselitteistä kuin täällä on haluttu antaa ymmärtää.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Hyssälän esitystä, jonka tulkitseen tarkoittavan vastalauseetta käsittelyn pohjaksi.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa rouva puhemies! En aio pitkään puhua, mutta varalta korokkeelta muutama sana.

Kun eilen ja tänään on tätä keskustelua seurannut valiokunnan ulkopuolisena edustajana, niin on pyörinyt mielessä tällainen uuden virren säe, että ”hämmennys valtaa usein tajuntamme, niin nopeaa on muutos maailmamme”. Mielestäni tästä keskustelusta on tullut sellainen kuva, että myös sosiaali- ja terveystieteiden käsittely on ollut aivan liian nopeaa ja ylimalkaista.

Kyselin itseltäni eilen illalla keskustelua seurattaessa, käviköhän niin, että kun askaroitiin kauan sen tupakan kanssa, nämä pienet ihmisen alut, alkioit ja sikiöt, jäivät vaille sellaista huomiota, joka ilman muuta olisi pitänyt niille voida osoittaa. Tällä haluan sanoa sen, että perustuslakivaliokunnan lausunto tällaisesta asiasta, kun me teemme aivan urauurtavaa lainsäädäntöä, olisi ollut ilman muuta pyydettävä tämän keskustelun pohjalle, enkä ollenkaan halua tällä aliarvioida sosiaali- ja terveystieteiden jäsenten asiantuntemusta, jota teillä, arvoisat edustajatoverit, on kaikilla, jotka olette tähän keskusteluun osal-

listuneet. Mutta kun lakiesityksen perusteluissa viitataan perusoikeuksiin ja juuri äsken esillä olleeseen kysymykseen, mistä ihmisen elämä alkaa, ainakin siinä olisi ollut hyvä peruste lausunnon pyytämiseksi.

Kuuntelin tarkkaavaisena myös viittauksia valiokunnan kuuleman asiantuntijan Martin Scheininin lausuntoihin sen takia, että hän oli perusoikeuskomitean sihteeri ja hän on varmasti nähin asioihin perehtynyt. Jos hän on ollut sitä mieltä, että perustuslakivaliokunnan lausunto olisi ollut tarpeen, mielestäni ei olisi muita perusteita enää tälle tarvittu.

Mitä tulee siihen kysymykseen, milloin ihmisen elämä alkaa, joudun kyllä toteamaan sen, että ei perusoikeuskomitea tullut suinkaan siihen lopputulokseen, että ihmisen elämä alkaisi hedelmöityksestä, vaan valitettavasti perusoikeuskomitea tuli siihen lopputulokseen, että ihmisen elämä alkaa synnytyksestä eli syntymätapahtumasta, miten se sitten juridisella kielellä määritellään, siis siitä, mihin ed. Aittoniemi äsken välihuudossa viittasi, kun sikiö tulee äidin ulkopuolelle. Meillä on tällainen määritelmä, mutta esimerkiksi Yhdysvalloissa on osavaltioita, joissa lakien mukaan ihmisen elämä alkaa hedelmöityksestä. Se, että täällä viitataan perusoikeusudistukseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen, on arvokas asia, mutta se ei tarkoita sitä, että perusoikeuskomitea ja perusoikeudet olisivat lähteneet ajatuksesta, että ihmisen elämä alkaisi jo hedelmöityksestä.

Arvoisa puhemies! Kun esitys nyt tällä hämmennyksellä ja nopeudella täällä läpikäydään, aion kyllä itse kannattaa ed. Räsänen sinänsä vaatimatonta lisäystä lakiin. Samalla tässä vielä toivon sitä, että tuleva eduskunta voisi vähän enemmän viisaudella ja ajalla tätä tärkeätä asiaa lähestyä. Eräs vaihtoehtohan olisi ollut se, että eduskunta olisi antanut tämän tällä vaalikaudella raueta, jos kerran niin kiire oli tämän käsittelyllä, ja jäädä odottamaan uuden hallituksen uusia esityksiä.

Siihenkin on helppo yhtyä, mihin ed. Kokkonen viittasi, että kaikki viisaus ei ole tässä talossa. Kun olen itse ollut täällä jo pitkään, niin mitä pitempään täällä on, sitä vakuuttuneemmaksi siitä tosiasista täällä tulee, kun ympärilleen katselee, ja myös vakuuttuneeksi siitä, että itsellä on yhä vähemmän viisautta, jos sitä joskus nuorempana tuntui enemmän olevan. Sekin vähenee täällä vuosittain.

Viittaan vielä kirkon kuulemiseen asiassa. Kun katselin eilen valiokunnan mietintöä ja

asiantuntijalistaa, siinäkin minut valtasi hämmennys, kun huomasin, että kirkon asiantuntija luterilaiselta puolelta on ollut sairaalasielunhoitaja. Minä ihmettelen, minkä takia esimerkiksi tohtori Martti Lindqvist ei mahtunut asiantuntijajoukkoon. Hän teki aikoinaan väitöskirjan juuri tältä alalta, jota nyt tässä laissa olemme käsittelemässä.

Kirkkohallituksen lausunnossa on kiinnitetty myös tärkeään asiaan huomiota, kun täällä esitetään, että lain otsake, lain nimike olisi muutettu tällaiseksi: ”Laki ihmiseen sekä ihmisen alkioon ja sikiöön kohdistuvasta lääketieteellisestä tutkimuksesta.” Arvelen, että monelle edustajalle on käynyt niin kuin minullekin oli eilen käydä, että jäi kokonaan huomiotta tällainen laki, jossa lukee: ”Laiksi lääketieteellisestä tutkimuksesta sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta.” Otsikko ei oikein vastaa sitä sisältöä, josta me olemme päättämässä.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ed. Alarantaa hänen puheenvuorostaan. Oli hyvä, että hän toi esiin sen, mitä itse asiassa perusoikeusuudistuksen yhteydessä tarkoitettiin ihmisellä. Nimittäin käsittääkseni ed. Räsäsen puheenvuoroissa on juuri viitattu siihen, että ihminen olisi tässä mielessä määritelty sellaiseksi hedelmöityksen tuotteeksi, joka heti hedelmöityshetkestä lähtien ansaitsisi ihmisarvon.

Mitä tulee kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan sihteerin, joka on ollut asiantuntijana, niin hän on kyllä hyvin asiantunteva henkilö näissä asioissa. Hän on pitkään ollut sihteerinä erilaisissa toimikunnissa, myös muistaakseni siinä, joka Martti Lindqvistin johdolla laati kirkon kannanoton näihin kysymyksiin aikanaan.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen, mistä ihmisen elämä ja ihmisarvoinen elämä alkaa perustuslakimme valossa, haluan sen verran todeta, että hallitusmuodon perustelujen yhteydessä tehtiin ero raskaudenkeskeytyskäytännön ja toisaalta lääketieteellisen tutkimuksen välille. Siinä nimenomaisesti haluttiin korostaa sitä, että aborttikäytännöstä huolimatta ihmiskiihityksen ja ihmiskiihityksen kohdistuvat ihmisarvoa loukkaavat lääketieteelliset kokeet ovat hallitusmuodon 1 §:n vastaisia eli ajatusta, että aborttikäytäntö ei saa kuitenkaan merkitä sitä, että ihmiskiihitykselle, ihmisalkiolle jäisi vain välineellinen hyötykäyttöarvo.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on erittäin hyvä kysymys esillä: Milloin elämä alkaa? Tämä kysymys mielestäni pitäisi selvittää aivan perin juurin.

Hiljattain eräs täällä edustajana oleva isä sanoi olleensa lapsen synnytyksessä läsnä. Kun hän sai lapsen syliinsä siinä, hänelle heräsi kysymys ja epäily, että ei kai lapsi tässä hetkessä syntynyt, mutta milloin tämä lapsi syntyi?

Meillä on kuitenkin erittäin hyvä tietopohja. Nimittäin Raamattu ilmoittaa, että jo idussa ihminen silloin on oleva, jonka elinpäivät Jumala tietää, idussa jo. Milloin tämä on? Se tapahtuu silloin, kun hedelmöittämishetkellä elämä alkaa. Ei ole syytä eikä oikeutta ohittaa näissä kysymyksissä Jumalan ja Raamatun ilmoitusta. Jumalan sana on ainoa kestävä perustuslaki.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Haluan tarkentaa, että ehdotan ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi vastalauseeseen 1 sisältyvää lakiehdotusta.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Hyssälän ehdotusta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu sinänsä on erittäin tärkeää, koska tässähan sivutaan koko ajan biologisen tutkimuksen ihan keskeisiä asioita. Kun täällä ed. Alaranta viittasi siihen, miten maailma muuttuu nopeasti, aika muuttuu, niin näin nimenomaan on. Kantasoluihin liittyvä tutkimus, siis aivan ensimmäiseen jakaantumisaskeeseen kohdistuva tutkimus ja näihin soluihin vaikuttaminen, on lääketieteellisen keskustelun kohteena, eikä vain keskustelun vaan myös tekemisen. Juuri siinä kohdassa pystytään kloonausta käyttämään hyväksi ja kloonausajatusta viecään eteenpäin. Jo muutama vuosi sitten tein tässä talossa aloitteen siitä, että ihmisen kloonaaminen kiellettäisiin. Silloin sosiaali- ja terveysministeriö kertoi siihen yhtyvän. Nämä ajatukset eivät suinkaan ole jotakin tulevaisuutta vaan ihan nykypäivää. Eli ihmisen elämän manipulointi on sellainen suuren luokan eettinen ja myös käytännön kysymys, jonka tulisi tietysti myös eduskunnassa olla keskustelun alaisena. Tämä laki omalta osaltaan liittyy siihen, koska tässä puututaan nimenomaan alkiovaiheen lääketieteelliseen tutkimukseen.

Se, milloin ihmiselämä sitten alkaa, on varmasti kyllä hyvinkin tärkeä kysymys. Viittaan

kuitenkin embryologiseen tietämykseen näistä alkuvaiheista niiden erilaisuuden huomioiden, jolloinka hedelmöityksen hetki on jossakin määrin kyllä tieteellisesti ehdottomasti kyseenalainen tilanne. Siitä sopii sitten keskustella. Mielestäni — lopetan tähän, arvoisa puhemies — ihmisten eettinen erilainen vakaumus tässä on hyvin tärkeä, ja haluan kyllä sitä kunnioittaa omassa käsitksessäni.

Ed. Nurmi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Joko ed. Räsänen ei ymmärrä, että 3 §:ään on lisätty uusi momentti, tai sitten hän ei vain halua sitä hahmottaa. Toistan vielä kerran, että siinä todetaan: ”Lääketieteellisessä tutkimuksessa tulee kunnioittaa ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatetta.” Tämä on siis uusi lisäys, jonka valiokunta teki, ja se on periaate, jota on noudatettava läpi tämän lain.

Sitten totean, että kyllä tässä laissa kunnioitetaan mielestäni myös alkioita eikä sitä välineellistetä. Totean, että hedelmöityksen tuote on potentiaali, jota on kohdeltava pieteetillä, mutta ei sille varmasti täyttä ihmisarvoa sellaisenaan voi myöntää. Se, milloin ihmiselämä alkaa, kuten totesin jo aikaisemmin, on hyvin kiistelty kysymys. Sitä ovat monet komiteat pohtineet kansainvälisilläkin tasoilla vuosikausia eivätkä ole tulleet siitä yksimielisyyteen, joten minusta on mahdotonta kuvitellaakaan, että me tänä iltana tässä kokoonpanossa voisimme saavuttaa siitä yksimielisyyden.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta tuo selkeitä parannuksia vallitsevaan tilanteeseen. Itse hämmästelen kyllä sitä, että näin tärkeä eettinen kysymys on pikaisesti käsitelty ja että kun toiset valiokunnan jäsenet ovat halunneet perustuslakivaliokunnan lausunnon, tätä ei ole arvostettu näin tärkeässä kysymyksessä. Meillä on pyydetty lausuntoja perustuslakivaliokunnalta vuosien varrella monista asioista, jotka eivät ole lähestulkoonkaan näiden perimmäisten kysymysten ääreltä olevia kysymyksiä niin kuin tämä lakiesitys sinänsä on. Tämän olisi voinut todella ottaa vaikkapa käsitteeseen ja kuulla asiantuntijoita ja jäädä odottamaan lausuntoa, ja uusi eduskunta olisi saanut käsitellä tämän tärkeän asian ja sanoa siitä sanansa.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähdentää sitä, että tarkoitukseni ei ollut suinkaan aliarvioida valiokunnan kuuleman kirkon edustajan pätevyyttä, jonka toki kyllä tiedän, mutta kun luin eilen tätä asiantuntijalistaa, niin minulle tuli sellainen kuva, että tässä on tietty eettinen vaje. Tässä on paljon lääketieteen asiantuntemusta ja järjestöelämän tuntemusta, mutta varsinaista ja nyt tarkoitan nimenomaan kristilliseltä arvopohjalta nousevaa eettistä näkemystä tässä on vähän ohuenlaisesti. Se oli minun äskeisen puhevuoroni tarkoitus, ettemme olisi tällaisella kiireellä näin tärkeätä asiaa ohittaneet.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietääkseni kirkon edustajia, nimenomaan etiikan edustajia, on kuultu monessa yhteydessä tämän lain valmistelussa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kokkoselle haluan todeta, kun hän mainitsi, että 3 §:ään on lisätty uusi momentti ihmisarvon kunnioittamisesta, että se on erittäin hyvä asia. Mutta valitettavasti 3 luvun alkio- ja sikiötutkimusta koskevat pykälät ovat alkion ja sikiön ihmisarvon kannalta ristiriidassa tämän maininnan kanssa, koska näissä pykälissä selkeästi annetaan mahdollisuus 14:ään vuorokautta nuorempien koeputkihedelmöityksen sivutuotteena syntyneiden alkioiden hyväksikäyttöön, enkä ymmärrä sitä, minkä takia ylijäämäalkioiden ihmisarvoa ei tulisi kunnioittaa yhtä lailla kuin muiden ihmisalkioiden ihmisarvoa. Sitä paitsi asiantuntijakuulemisessa kuulimme senkin, että näitä ylijäämäalkioita tuotetaan myös tarkoituksellisesti, jotta tutkimukselle olisi tarvittavaa ihmismateriaalia.

Ihmettelen myös sitä, että kun ed. Kokkonen kertoi arvostavansa tämän talon ulkopuolella olevia asiantuntijoita, miksi hän ei hyväksynyt näiden asiantuntijoiden, esimerkiksi professori Scheininin tekemiä muutosesityksiä. Mielestäni hän jos kuka on asiantuntija näissä kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta sen, ettei jää epäselvyyttä, että mikäli eduskunta nyt hyväksyisi keskustan vastalauseen käsittelyn pohjaksi ja vielä muutosesityksen, jonka aion yksityiskohtaisessa käsittelyssä tehdä, niin mielestäni laista tulisi hyvä.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nythän ylimääräisiä alkioita on voitu tuottaa

ylimäärin ja voidaan tuottaa tänä päivänäkin, koska tämä laki ei ole voimassa. Sen jälkeen, kun tämä laki on voimassa, ylimääräisiä alkioita ei pitäisi voida tuottaa.

Sitten totean, että minulla ei ole auktoriteettuskoa. Pyrin kriittisesti suhtautumaan kaikkien lausumiin, olivatpa he millä asiantuntijaleimalla leimattuja tahansa. Olen nyt ollut näitten kysymysten kanssa hyvin hyvin pitkään tekemisissä sekä omassa maassa että kansainvälisellä foorumilla, enkä sen takia voi nyt ajatella, että joku kotimainen auktoriteetti olisi sellainen, jonka nostaisin arvoon arvaamattomaan ja nielaisisin kaikki hänen ajatuksensa noin tuostansa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Täällä on puhuttu alkiosta, on puhuttu sikiöstä ja siitä, koska sillä on niin kuin oikeus elämään ja se astuu tietyn rajan yli, ja täällä ed. Alaranta viittasi välihuutooni siitä, että kun tällainen lapsi on tullut äitinsä ulkopuolelle. Minä näkisin asian niin ja sille löytyy tieteellistä perustaa, että tämä raja on siinä, kun sikiö on saavuttanut sen asteen, että se voisi elää äitinsä ulkopuolella, siis hyvin pienenä keskosena siinä vaiheessa, kun katsotaan, että se voisi elää nykyaikaisilla systeemeillä tämän äitinsä ulkopuolella, niin siinä vaiheessa on tämä raja. Ja minä uskon kaiken lisäksi, vaikka ei minun puheistani tarvitse mitään ottaa, kun minä en ole todella asiantuntija, niin saattaa olla, että tämä menee lähemmäksi kuin teidän muiden näkemykset siitä asiasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 17 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 285/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 40/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 40. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 121/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 22, jossa ehdotetaan lakiehdotusten hylkäämistä.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy työasiainvaliokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys 81. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän osa-aikatyötä koskevan yleis-sopimuksen hyväksymisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 207/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 188/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 27/1998 vp
Lakialoite 111/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämä nuorisorangaistushan on sellainen, joka on suunnilleen samanlainen kuin yhdyskuntapalvelu, mutta yhdyskuntapalvelua käytetään 18 vuotta täyttäneille, sen sijaan nuorisorangaistusta alle 18-vuotiaille. Tämän lakivaliokunnassa olleen hallituksen esityksen tarkoitus on ollut se, että tätä nuorisorangaistusta alettaisiin käyttää hiukan nykyistä enemmän nyt, kun se on ollut kokeilussa ja tällä tavalla. Minulla ei ole tätä esitystä vastaan mitään sanomista, niin kuin näkyy, ei siellä ole mitään vastalauseita eikä mitään, mutta totean sen, että tämä on yksi niitä turhia lakeja, jolla eduskuntaa on turhan takia vaivattu, koska tällainen asia olisi mennyt tuolla käräjätuomareiden neuvottelupäivillä oikeusministeriön pitämän luennon pohjalta. Vaikkakaan tuomareita ei voi määrällä, mutta ainakin voidaan ohjailla siinä, että tätä nuorisorangaistusta olisi ryhdytty käyttämään enemmän. Minä luulen, että se olisi ollut parempi kuin tällaisen kiihdykkeen asettaminen tänne pykälään, jolla ei ole juurikaan merkitystä. Siis koulutus olisi vastannut tätä turhaa lakia. Mutta ei kai tämäkään nyt sitten haitaksi ole.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Itse toivon ainakin, että kyseinen laki olisi monen nuoren osalta tärkeä muutos parempaan, jotta rikoskierre todella saataisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa katkaistua, jotta edes joku omainen, edes viranomainen löytyisi tälle nuorelle. Meillähan on tällä hetkellä todella nuoria, 15—16-vuotiaita rikollisia, joilla on kymmenittäin jo erilaisia luvattomia moottoriajoneuvon käyttöönottoja ynnä muita. Toisaalta kyllä olisin toivonut, että lakialoite, joka on tässä yhteydessä ollut käsittelyssä, olisi löytänyt ymmärrystä täällä lakivaliokunnassa enemmän... (Ed. Aittoniemi: Sitä se sai!) — Tai saisi, kuten ed. Aittoniemi täällä toteaa. — Kyllä varkaudesta pitäisi voida puhua sen oikealla nimellä. ”Luvaton moottoriajoneuvojen käyttöönotto” tuntuu aika omituiselta. Meillä ehkä vähän liiankin paljon hyysätään rikollisuutta näinä päivinä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevalla säännöksillä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 254/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 28/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys konsulipalvelulaiksi ja ulkoasiainhallinnosta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 283/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 24/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys kokoontumislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 145/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen ja varastetuista tai laittomasti maasta vietyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 185/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 18/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.10.

Täysistunto lopetetaan kello 19.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
